

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

EÖTVÖS LÓRÁND TUDOMÁNYEGYETEM

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

A személyiségi jogok védelme a sajtószabadság tükrében

Szerző:

Zakar Bernadett

Konzulens:

Dr. Menyhárd Attila

Budapest, 2017. május 17.

Bevezetés

Napjainkban a média teljes mértékben teret hódított magának, egyre nő a társadalomra gyakorolt hatása is, ami egyre több problémát vet fel. Elsősorban a legfőbb negatív hatása közé tartozik, hogy gyakran eltorzítják a valóságot, például nem valódi képekkel, illusztrációkkal a címlapokon és az emberek idővel nem tudják, mely médiumoknak és mennyit hihetnek el. A hamis közlések sokszor emberek életeit teszik tönkre, sokan nem tudják feldolgozni a nem valódi tartalmak miatt őket ért bántásokat, rosszallásokat. Szintén egy másik égető probléma, hogy a média egyre több erőszakos, durva tartalmat tesz közzé. Ennek vonzata, hogy a társadalom többsége egyre inkább befogadóvá válik a rosszra, negatív irányba tolódik a személyiségük és hajlamossá válnak az erőszakra. Bár a médiának számos pozitív hatása is van, sajnos manapság a negatív hatások dominálnak. A mai rohanó világban a szülőknek nincs elég idejük a gyermekeikre, legtöbb idejüket leköti a munka, ezért a gyermekek már kiskoruktól kezdve ki vannak téve a média negativitásainak.

Írásomban a média és a személyiségi jogok védelmének kapcsolatával foglalkozom, arra keresem a megoldást, hogy vajon meddig terjedhet a sajtószabadság a személyiségi jogokkal szemben, mind a hétköznapi emberek, mind a közéleti szereplők tekintetében, és milyen jogorvoslatokat kínál a magyar jogrendszer a média hamis közléseivel szemben.

I. A személy, a személyiség és a személyiségvédelem fogalma

Ahhoz, hogy megértsük mit jelent és miért fontos a személyiségvédelem, elengedhetetlen tisztázni két fogalmat: a személyt és a személyiséget. A személy polgári jogi fogalmát a jogalany, a jogalanyiség és a jogképesség kifejezésekhez köthetjük. E megjelölés tehát azt fejezi ki, hogy a polgári jogi jogviszonyoknak kik lehetnek az alanyai. „Azt is mondhatnánk, hogy a személy egy háromdimenziós „térnek”, nevezetesen a jogviszony, jogalany és jogképesség által meghatározott háromdimenziós jogi térnek a központi eleme.”¹

1. A magzat jogi helyzete

Fontos még az elején tisztázni, hogy mikortól tekinthető valaki a polgári jog szerint személynek, ehhez segítséget nyújt az Alkotmánybíróság 64/1991. (XII.17.) AB határozata, mely szerint: „A magzat a magyar jog szerint nem jogalany. [...] Más kérdés az is, hogy a Polgári Törvénykönyv

¹ Dr. Varga Attila: A személyek szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben; In: <http://jog.sapientia.ro/data/tudomanyos/Periodikak/scientia-iuris/2011-1/1-varga.pdf> Utolsó letöltés ideje: 2017. május 10.

gondoskodik a megszületendő gyermek érdekeiről, s ezt technikailag a magzat jogképességének az élveszületés feltételéhez kötött elismerésével oldja meg. Ez a módszer alkalmas arra, hogy a gyermek vagyoni érdekeit a megszületésig fennálló függő helyzettel biztosítsák. [...] A magzat élethez - gyakorlatilag a megszületéshez - való jogát nem lehet a megszületés feltételétől függővé tenni.” Ebből az Alkotmánybíróság alkotta véleményéből kiderül, hogy bár egyes jogok biztosítva vannak a magzatnak, a törvény ezeket a jogokat is feltételhez (az élveszületéshez) köti és ez a feltételes jogképesség sem teszi személyyé a magzatot. „A jogképesség személyhez tapad, és a születés előtt nem beszélhetünk - jogi értelemben sem - személyről. A feltételes jogképesség fikciójának alkalmazásával a magzat még nem válik személyyé. A magzatnak nincs személyisége, magatartása, nem lehet semmilyen társadalmi viszony, jogviszony alanya. A magzatot nem lehet semmire kötelezni.”² Ezek a sorok is alátámasztják az előző állítást, miszerint a magzat nem tekintendő személynek, és ennek következtében személyiséggel és személyiségi jogokkal sem rendelkezik.

2. A személy és személyiség elhatárolása

A következő alapvető fogalom, melyet szükséges tisztázni, a személyiség. A személyiség fogalmát elvont jellege miatt nehezebb definiálni, azonban egy kiváló jogtudós, Petrik Ferenc kísérletet tett az adekvát meghatározására: „A személyiség az egyes emberi testi és szellemi struktúrája, nem kizárólag mentális, de nem is kizárólag neurális (fizikai) jelenség. A személyiség fogalmába - jogi fogalmába is természetesen - az ember testi és szellemi működése is beleértendő, amely elválaszthatatlan egységet alkot.”³ A személyiség a test és szellem elválaszthatatlan egysége, amely kifejezésre juttatja az egyén viselkedését és gondolkodását. Mindez jelenti a személyiségnek értékminőségét, amit a személyiségi jog véd.⁴ Ezen sorok azért is hasznosak, mert könnyen levezethető és megérthető belőlük a nem vagyoni kár fogalma is, amelyen olyan személyiséget ért hátrányt értünk, mely a személyiség életminőségének csökkenéséhez vezet, vagyis hátrányosan változtatja meg az emberi személyiség testi és lelki életminőségét is.⁵ A személy és személyiség közötti legfőbb különbségként elmondható, hogy míg a polgári jogban a „személy” fogalom jelenti

² dr. Bodnár Zoltán: A méhmagzat és „joga”; In: <http://beszelo.c3.hu/cikkek/a-mehmagzat-es-„joga”> Utolsó letöltés ideje: 2017. május 10.

³ Jobbágyi Gábor: Személyiségi és családi jog. Szent István Társulat, Budapest, 2000. 55. o.;

Idézi: Tattay Levente: A közszereplők személyiségi jogai. Dialóg Campus Kiadó, 2010. 384. o.; 14. o.

⁴ Petrik Ferenc szerkesztésében: A személyiség jogi védelme. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1992. 18. o.; Idézi: Tattay, 2010. 14. o.

⁵ Petrik Ferenc: A személyiségi jogi védelme. A sajtóhelyreigazítás. Budapest, HVG-ORAC Kiadó, 2001. 208.o.; Idézi: Tattay, 2010. 15. o.

az objektumot, vagyis a jogalanyt, addig a személyiség fogalom az „individuumot”, tehát a jog által védett értéket képviseli.

3. A személyiségvédelem funkciója

E fogalmak tisztázása után könnyebben megérthető a személyiségvédelem lényege és feladata is. A személyiségvédelem alapvető funkciója a magánjog modern felfogása szerint, hogy az ember szabadságát védje, illetve hogy biztosítsa az önmegvalósításhoz való jogát a személyiségét ért támadásokkal szemben és az emberhez méltó életfeltételeket. A személyiségvédelem kiterjed a jogi személyekre is.⁶ Fontos megemlíteni a közszereplőket is, akik mind a személyiség, mind a személyiségvédelem szempontjából speciális jogalanyoknak számítanak, de ezzel a témával a későbbiekben foglalkozom részletesen.

II. A személyiségvédelem jelentősége a médiával szemben

1. A média és a sajtószabadság tényerése

A személyiségvédelem egyik legfontosabb feladata (a média viszonylatában), hogy gátat szabjon a sajtó szabadságának. Alkalmazására több lehetőség is nyílik, elsősorban a valótlan tények sértő közlésénél. A véleménynyilvánítás és sajtó szabadságát az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdése intézményesíti. Ugyanezen cikk (4) és (5) bekezdései azonban meghatározzák a korlátait is, melyek egyike elsősorban az emberi méltóság. A sajtószabadság jelentőségére az Alkotmánybíróság is utal egy határozatában, mely szerint „a sajtó szabadságát arra figyelemmel kell garantálnia az államnak, hogy a sajtó a véleményalkotáshoz szükséges információszerzésnek, a véleménynyilvánításnak és véleményformálásnak kitüntetett fontosságú eszköze.”⁷ Továbbá fontos megjegyezni, hogy a sajtószabadság főként azért is védett érték, mert „egy demokratikus társadalom szabad sajtó nélkül nem létezhet; a közösség vitáit csak a médián keresztül, a média közvetítésével lehet lefolytatni.”⁸ Ez a jog egy kiemelt védelmet élvező jogból: a véleménynyilvánítás szabadságából vezethető le, melynek „kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, tulajdonképpen „anyajoga” többféle szabadságjognak, az ún. „kommunikációs” alapjogoknak. Ebből eredő külön nevesített jogok a szólás -és sajtószabadság, amely utóbbi felöleli valamennyi médium szabadságát.”⁹ Amint már említettem, a 20. században a média hatalmas

⁶ Tattay Levente: A közszereplők személyiségi jogai. Dialóg Campus Kiadó, 2010. 16.o.

⁷ 36/1994. (VI.24.) AB határozat

⁸ Koltay András: Az emberi jogok, az emberi méltóság és az alkotmányos rend védelme a magyar médiaszabályozásban; In: In Medias Res 2012/1.sz. 48.o.

⁹ 30/1992. (V.26.) AB határozat

befolyásra tett szert, az emberek akarva-akaratlanul is belefutnak egy-egy sajtótermékbe és megismernek olyan tartalmakat, melyeket inkább szerettek volna elkerülni. Ezen a ponton említendő meg két fogalom: a „push media” és a „pull media”. A push media azokat a sajtótermékeket jelenti, amelyeknél a személynek nem vagy csak minimális dolgot kell megtennie ahhoz, hogy hozzájusson. Főként olyan tartalmak értendők alatta, amelyek akkor is eljutnak egy emberhez, ha egyáltalán nem is szeretne volna megismerni azokat. Ennél a kategóriánál említhetők például az e-mailek, melyeket különböző szolgáltatók küldenek vagy az internetes hirdetések. Ennek éles ellentéte a pull media, mely azokat a tartalmakat jelenti, amelyekért az embereknek tenni kell, hogy hozzájussanak. Idesorolható például egy újság megvásárlása.

2. A sajtó lehetséges korlátai

A sajtó térhódításának egyik rendkívül negatív hatásaként említettem már a félreinformálást. Mivel emberek milliói jutnak sajtótermékekhez nap, mint nap országszerte, a legkisebb dezinformáció is nagy károkat okozhat egy ember életében. Fontos leszögezni, hogy meddig terjedhet ez a széleskörű, majdnem hogy korlátlan szabadságot élvező véleménynyilvánítás. Erre segítségül szolgál az Alkotmánybíróság 30/1992. (V.26.) AB határozata, mely szerint „a szabad véleménynyilvánításhoz való jog [...] nem csupán alapvető alanyi jog, hanem e jog objektív, intézményes oldalának elismerése egyben a közvélemény, mint alapvető politikai intézmény garantálását is jelenti. A szabad véleménynyilvánítás jogának kitüntetett szerepe ugyan nem vezet arra, hogy ez a jog - az élethez, vagy az emberi méltósághoz való joghoz hasonlóan - korlátozhatatlan lenne, de mindenképpen azzal jár, hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jognak valójában igen kevés joggal szemben kell csak engednie, azaz a véleményszabadságot korlátozó törvényeket megszorítóan kell értelmezni.” Az Alkotmánybíróság egy másik határozatban is foglalkozott a sajtó lehetséges korlátainak meghatározásával, amelyben kifejtette, hogy a sajtószabadságnak főként külső korlátai vannak, amíg ilyen korlátba nem ütközik, addig a szabadságot az állam be nem avatkozása biztosítja, például a cenzúra tilalmával vagy a szabad lapalapítás lehetőségével. „Ezzel a tartózkodással az állam elvileg lehetővé teszi, hogy a társadalomban meglévő vélemények, valamint a közérdekű információk teljessége megjelenjen a sajtóban.”¹⁰ Ami a véleménynyilvánítás szabadsága és a személyiségi jogok viszonyát illeti, Szeghalmi Veronika igyekezett meghatározni, hogy kettejük ütközése esetén hogyan célszerű

¹⁰ 36/1994. (VI.24.) AB határozat

dönteni: „a szólás- és a véleménynyilvánítás szabadsága mindenkit megillet, ezzel együtt azonban a véleménynyilvánításhoz való jognak tiszteletben kell tartania mások személyiségi jogait is. Ugyanakkor a személyiségi jogok védelme is csak feltételekkel érvényesülhet, mert azok korlátlan védelem alá vonása éppúgy káros lehet a szólásszabadságra nézve, mint a megfelelő mértékű korlátozás hiánya.” Elmondható tehát, hogy egyik jog sem élvez elsőbbséget a másikkal szemben, mindig az adott szituációt, az eset körülményeit kell vizsgálni, hogy megtaláljuk a megfelelő egyensúlyt.¹¹

3. A személyiségvédelem középpontja: az emberi méltóság

A személyiségvédelem alkalmazására továbbá lehetőség nyílik az emberi méltóságot sértő vélemények esetén is. A Polgári Törvénykönyv kimondja a személyiségi jogok általános védelmét, többek között azt, hogy „az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani.”¹² Elmondható, hogy „az új Ptk. az emberi méltóságot helyezi a személyiségi jogok védelmének középpontjába. Ezzel kifejezi, hogy az emberi méltóság nem egy a személyiségi jogok közül, hanem a legfontosabb személyiségi jog, amiből voltaképpen az összes többi nevesített és külön nem nevesített személyiségi jog is levezethető.”¹³ Ahhoz, hogy megértsük, miben merül ki e jog védelme, szükséges tisztázni, hogy mit értünk egyáltalán „emberi méltóság” alatt. Az Európai Unió Alapjogi Kartája az emberi méltóságra nem jogként tekint, rendelkezéseiben sem jogként kezeli. Ehhez képest a magyar alkotmány az emberi méltóságról, mint jogról szól, melyet szorosan összekapcsol az élethez való joggal.¹⁴ Ezt jól szemléltetik az Alkotmánybíróság egyik határozatában foglaltak is, miszerint „Magyarországon az élethez és az emberi méltósághoz való jog - állampolgárságra tekintet nélkül - minden embernek veleszületett, sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető joga. A magyar államnak az élethez és emberi méltósághoz való jog tekintetében is elsőrendű kötelessége, hogy tiszteletben tartsa és védje.”¹⁵ Ebben az esetben az állam objektív védelmi kötelességéről van szó, tehát ha sérül ez a jog, az állam köteles tenni azért, hogy ezt a sérelmet orvosolja. Az emberi méltóság fő jellemzője, hogy minden más alapjog lényeges tartalmának része is egyben, valamint a lényeges tartalom belül egy érinthetetlen lényegnek nevezhető, hiszen ha egy jogszabályi korlátozás ezt eléri, akkor biztos, hogy az alkotmányellenesség

¹¹ Szeghalmi Veronika: A képmás polgári jogi védelme és a hazai szabályozás alapvonalainak áttekintése európai példákon át. Médiakutató, 2014/1. 54.o.

¹² 2:42.§ (2)

¹³ A személyiségi jogok változásai az új Ptk-ban, In: <http://gyermekbarat.kormany.hu/a-szemelyisegi-jogok-valtozasai-az-uj-ptk-ban> Utolsó letöltés dátuma: 2017. május 10.

¹⁴ Balogh Zsolt: Az emberi méltóság: jogi absztrakció vagy alanyi jog; In: Iustum Aequum Salutare VI. 2010/4. sz. 35.o.

¹⁵ 23/1990. (X.31.) AB határozat

fennáll. Az emberi méltóságnak két funkciója említhető: az egyik az egyenlőséget biztosító, a másik pedig a személyiség-védelmi funkció, melyek által más alapjog forrásává vált.¹⁶ Személyiség-védelmi funkciójából az Alkotmánybíróság levezette a személyiség szabad kibontakozásához való jogot, az önrendelkezés szabadságához való jogot, valamint a magánszférához való jogot is. E jogot az általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának tekinti és anyajognak ismerte el, azaz olyan szubszidiárius alapjognak, melyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok felhívhatnak minden esetben az egyén autonómiájának védelmére abban az esetben, ha az adott tényállásra nem alkalmazható más nevesített alapjog.¹⁷ Az emberi méltósághoz való jog gyakran ütközik a véleménynyilvánítás szabadságával, egyre több személyiségi jogsértéssel találkozhatunk a közösségi és kereskedelmi médiában is.

Az elmúlt évtizedben több műsorszám is megjelent, amelyek „jellegüknél fogva figyelmen kívül hagyják a méltóság tiszteletét, arra épülnek, hogy megkérdőjelezzék a méltóság alapvető értékét, az emberi személyiség ‘érinthetetlenségét’”,¹⁸ ezáltal megsértik az emberi méltósághoz való jogot. Első példaként említhető a TV2 televíziós csatorna „Az igazság ára” című műsora, melynek jogsértésére az Országos Rádió és Televízió Testület (ORTT) figyelt fel. A jogsértést szankcionáló 748/2008. (IV.29.) ORTT határozat rendkívül széles nagyságú nyilvánosságot kapott, ezért érdemes alaposabban szemügyre venni az ügyet. A talk show lényegében elmondható, hogy a bekerült játékosoknak minden kérdésre őszinte választ kellett adniuk, hogy növeljék pénzgyűjtésüket. Ha nem volt igaz a válasz, egy hazugságvizsgáló gép jelezte és az addig összegyűjtött pénz nélkül kellett távozniuk. A show legnagyobb problémája, ami sokak rosszállását kiváltotta és ami miatt később beperelték a csatornát, a kérdések jellegében rejlett. A részt vevőknek olyan kérdésekre kellett választ adniuk, melyek a magánélet legbensőbb körének feltárására irányultak, többek házasságát, családi kapcsolatait tönkretéve ezzel. A 2008. március 5-i műsorszám hatósági ellenőrzése során a hatóság megállapította, hogy a játék első fordulójában kevésbé kellemetlen kérdéseket tettek fel, amelyek főként a hölgy külsejére vonatkoztak, már ekkor láthatók voltak az összeomlás előjelei. A műsor előrehaladtával előtérbe kerültek egyre intimebb kérdések, amelyek a játékos szexuális szokásaira vonatkoztak. A műsorvezető többször felszólította a játékost a hamis válasz következményére, aki egy percre sem kételkedett abban, hogy elveszítheti a játékot. Végül az utolsó kérdés következett, amely így hangzott: „Fizettek Önnek valaha szexért?” A válasz nem

¹⁶ Balogh Zsolt: Az emberi méltóság: jogi absztrakció vagy alanyi jog; In: *Iustum Aequum Salutare* VI. 2010/4. sz. 37.o.

¹⁷ 8/1990. (IV.23.) AB határozat

¹⁸ Koltay András: Az emberi jogok, az emberi méltóság és az alkotmányos rend védelme a magyar médiaszabályozásban; In: *In Medias Res* 2012/1.sz. 54.o.

volt, amire a gép azt válaszolta, hogy hamis. A játékos tehetetlenül állt egy darabig, magyarázkodva családjának, majd sírva hagyta el a helyszínt. A kamera végig követte az összetört, zokogó versenyzőt. Az ORTT határozatában megállapította, hogy a műsor azt az üzenetet „közvetíti, hogy az emberi személyiségnek nincsen integráns, érinthetetlen tartománya, az ember átlátszóvá alázható. A műsorban résztvevők a magánélet legbensőbb körének feltárására pénznyeremény elérése érdekében vállalkoznak, így a műsor azt az üzenetet hordozza, hogy a magánszféra és az emberi méltóság nem sérthetetlen, anyagi érdekből nyilvánossá tehető, konzumálható.”¹⁹ Az ORTT kimondta továbbá, hogy „Az igazság ára c. műsorszám jellege, nézőpontja súlyosan sérti a magánszféra sérthetlenségét, az információs önrendelkezés és az emberi méltóság feltétlen tiszteletének alkotmányos követelményeit, ezáltal pedig a Médiatörvény 3. paragrafusának 2. bekezdésében foglalt rendelkezést.”²⁰ Egy másik példaként említhető ugyanezen televízió csatorna „Alekosz feleséget keres” című műsora, amelyre felfigyelt a Médiatanács is. A valóság-show-t a médiahatóság 2011-es döntésével azért szankcionálta, mert „az érintett műsorszámokban a szereplők „tárgyasításával”, női mivoltukban való megalázásával, megtévesztéssel és a magánszférájuk nyilvánossá tételével, valamint annak sugalmazásával, hogy az emberi személyiségnek nincsen érinthetetlen tartománya és az emberi méltóság sérthetlenségéről anyagi érdekből le lehet mondani, megvalósult az emberi méltóság sérelme [1044/2011. (VII. 19.) sz. határozat].” A médiahatóság elmondása szerint irreleváns a jogsértés megállapításánál a szereplők beleegyezése és nem változtat a jogsértés tényén az sem, hogy a beleegyezésük miatt mennyire vált korlátozottá számukra a személyiségvédelemhez fűződő jogi eszközök használata.²¹

Az emberi méltóság intézményes védelme a kiskorúak testi, lelki fejlődésének védelme esetén is megjelenhet. A gyermekek, fiatalok védelme a médiajog megkerülhetetlen témája, személyiségük zavartalan fejlődése közös társadalmi érdek, ezért „bizonyos esetekben indokolt lehet az ő esetükben közérdekű jogérvényesítéssel élni, azaz a méltóság intézményes védelme szükséges lehet.” Példaként szolgálhat erre a „tótújfalui gyilkosság” néven elhíresült eset is [736/2003. (V.29.) sz. ORTT határozat]. Azon médiatartalom is az emberi méltóság sérelmének tekinthető, amely „az emberi méltóság minden egyén, illetve társadalmi csoport tekintetében érvényesülő egyenlőségét, korlátozhatatlanságát, visszavonhatatlanságát kérdőjelezi meg.” Így

¹⁹ Koltay András: Az emberi jogok, az emberi méltóság és az alkotmányos rend védelme a magyar médiaszabályozásban; In: In Medias Res 2012/1.sz. 61-62.o.

²⁰ MTI: ORTT: Az igazság ára sérti az emberi méltóságot; In: http://hvg.hu/shake/20080430_ortt_az_igazsag_ara_tv2_uri_geller Utolsó letöltés ideje: 2017. május 11.

²¹ Koltay András: Az emberi jogok, az emberi méltóság és az alkotmányos rend védelme a magyar médiaszabályozásban; In: In Medias Res 2012/1.sz. 54.o.

például a Médiatanács döntései alapján az olyan roma kisebbséggel szemben megfogalmazott durva, sértő vélemény is jogsértőnek számít, amely figyelmen kívül hagyja a mindenkit egyenlően megillető emberi méltóságot [828/2011. (VI.22.) sz. határozat].²²

III. A Polgári Törvénykönyv által nevesített személyiségi jogok, különösen a becsület és jóhírnév védelme

A polgári jog egyaránt szabályozza a személyek vagyoni és személyi viszonyait is, utóbbi közé tartoznak a személyiségi jogok is, melyek védelméről hazánkban elsősorban a Polgári Törvénykönyv tartalmaz rendelkezéseket. A törvény felsorolja azokat a személyiségi jogokat, melyek megsértésével nap mint nap találkozhatunk, akár saját személyünket illetően, akár más személy vonatkozásában. A Ptk. alapján az alábbi magatartások jelentik különösen a személyiségi jogok sérelmét:

- az élet, a testi épség és az egészség megsértése;
- a személyes szabadság, a magánélet, a magánlakás megsértése;
- a személy hátrányos megkülönböztetése;
- a becsület és a jóhírnév megsértése;
- a magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez való jog megsértése;
- a névviseléshez való jog megsértése; valamint
- a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértése.

E részben elsősorban a becsület és jóhírnév megsértésével kapcsolatos problémák feltárásával foglalkozom. A korábbi Ptk. 76.§-ának utolsó előtti fordulata tartalmazta személyhez fűződő jogként a becsület védelmét, a 78.§-a pedig nevesítette a jó hírnév védelmét. A jó hírnevet sértő magatartás valótlan tény állításával, híresztelésével vagy valós tény hamis színben való feltüntetésével valósulhat meg, a 'becsület' kifejezés alatt pedig az 1959-es Ptk.-t magyarázó elméletek szerint pedig a következő értendő: „a személyről a társadalomban kialakult értékítélet, amelynek kedvezőtlen megváltoztatása jelenti a becsület sérelmét.”²³ Az új Ptk. a két nevesített személyiségi jogot egy paragrafusban, összevonva szabályozza, így a két jog kiegészíti és erősíti egymást. A becsületet számos jogtudós megpróbálta már definiálni. Egyes szerzők szerint a becsület

²² Koltay, 2012/1.sz. 55.o.

²³ Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme. A sajtó-helyreigazítás. Budapest, HVG-ORAC, 2001, 87.o., Idézi: Csehi Zoltán – Koltai András – Navratyil Zoltán (szerk.): A személyiség és a média a polgári és a büntetőjogban, Budapest, 2014, Wolters Kluwer Kft., 67.o.

az emberi lényegből közelíthető meg és a becsületet, mint az ember önbecsülését kifejező fogalomként határozták meg, az ember tartásának belső támasza, emberi mivoltunk és cselekvéseink vezérlőjeként és erkölcsi lényünk magjaként tekintenek rá.²⁴ Azt, hogy mit tekinthetünk a becsület megsértésének az új Ptk. fogalmazza meg, miszerint az olyan indokolatlanul bántó véleménynyilvánítás valósítja meg e tényállást, amely alkalmas más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására.²⁵ A becsületet sértő véleménynyilvánítás több módon történhet: megvalósulhat közléssel, azaz verbálisan, valamint írásban megfogalmazott gondolatokkal, illetve másfajta, véleménynyilvánítás kifejezésére alkalmas cselekménnyel is, például tettel vagy gesztussal. Nem szükséges a jogsértés megállapításához, hogy a cselekmény megtörténtekor harmadik személy jelen legyen, elég annyi, hogy a sértett személyt elérje.

Ha visszatekintünk az elmúlt évtizedek bírósági gyakorlatára elmondható, hogy hatalmas problémát jelent a bíróságok számára, hogy gyakorta ütközik az Alaptörvényben biztosított és szinte korlátozhatatlan alapjog: a véleménynyilvánítás szabadsága és a polgári, valamint a büntetőjog által védett becsület. 2004-ben több olyan bírósági ítélet született, amelyek a véleménynyilvánítás szabadsága és a becsület konfliktusában foglaltak állást, hol az egyik, hol a másik jogot részesítve előnyben, ezért elmondható, hogy a bírósági ítélezés ebben a témában elég bizonytalan. Az ítéletek rendkívül foglalkoztatták a közvéleményt, a közbeszéd a súlyos sértéseket megtorlatlanul hagyó ítéletek miatt teljesen eldurvult, sokszor fennállt a veszélye a közbéke elvesztésének. A bírósági ítélezés bizonytalanságának lehetséges indoka lehet, hogy a két alapvető jogot: a becsület védelmét magába foglaló emberi méltóságot és a véleménynyilvánítás szabadságát is kitüntetett alapjogokként kezeli az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) és az Alkotmánybíróság is a jogvitákban.²⁶ Egy másik lehetséges oka lehet a bizonytalanságnak az is, hogy az alapjogok között nincs pontosan meghatározva a hierarchikus sorrend, az Alkotmánybíróság határozatai utalnak fontosságukra - például, amint már említettem korábban, az Alkotmánybíróság 30/1992. (V.26.) AB határozatában kimondja, hogy a „véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, tulajdonképpen „anyajoga” többféle szabadságjognak”, illetve az Alkotmánybíróság 23/1990. (X.31.) AB határozatában az emberi méltóságot, mint „minden más megelőző legnagyobb értéket” emlegeti, azonban nem mondják ki egyik döntésben sem, hogy kettejük közül melyik élvez elsőbbséget.

²⁴ Csehi – Koltay – Navratyil (szerk.), 2014, 77.o.

²⁵ Ptk. 2:45.§ (1)

²⁶ Halmai Gábor: Becsületvédelem és sajtószabadság, In: Fundamentum, 2004/4. sz., 81.o.

A jóhírnév, amint már említettem a becsület védelmével egy összevont paragrafusban szerepel az új Ptk.-ban, melynek védelmére vonatkozó rendelkezés lényegében megegyezik a korábbi szabállyal. A jóhírnév megsértésének tekinthető a más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan tényállítás vagy ilyen tény híresztelése, továbbá valós tény hamis színben való feltüntetése is.²⁷ A véleménynyilvánítás határai tehát ez alapján két részre bonthatók: a valótlan tényállításokra és a jogsértő véleményekre. A véleményekről elmondható, hogy azt a véleménynyilvánítás szabadsága tartalmukra tekintet nélkül, minden esetben védi, míg (ahogyan a későbbiekben látni fogjuk) a tényállítások jóval szűkebb körű védelmet élveznek. A vélemény elfogadhatóságának vizsgálatánál a bíróság a vélemények tartalmát nem, kizárólag azok kifejezésének módját, illetve a közmegítélés szerint jellegét vizsgálhatja.

IV. A magánélethez való joggal kapcsolatos értelmezési problémák

A magánélethez való jog a jog egyik leghomályosabb fogalma, ennek oka főként az, hogy erősen kötődik az egyén és a közösség kapcsolatának meghatározásához, ezért folyamatosan változik a tartalma és védelmének határai is. A magánélet fogalmának meghatározása bizonytalan, nem lehet állandó, hiszen az egyén társadalmi részvétele is folyamatosan változik. A magánélethez való jog védelmét a korábbi Ptk. nem szabályozta, a magyar bírói gyakorlat a magánélet tiszteletben tartását természetes módon tekintette védendő jogi érdeknek, azonban az új Polgári Törvénykönyv életbe lépésével önálló személyiségi jogként is nevesítésre került.²⁸ E jogalkotói lépés pozitívumaként elmondhatjuk, hogy az EJEE 8. cikkével összhangban van, azonban a jövőben több problémát is felvethet, hogy a jogalkotó egy bizonytalan tartalmú fogalmat emelt a közvetlenül alkalmazandó norma szintjére.²⁹ A magánélethez való jog jelentőségének növekedése a nemzetközi dokumentumokból is kitűnik, megfigyelhetők bennük a magánszféra védelmének különböző aspektusai. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 12. cikke például szabályozza a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot, kimondja, hogy „senkinek magánéletébe, családi ügyeibe, [...] nem szabad önkényesen beavatkozni, sem pedig becsületében vagy jóhírnevében megsérteni. Minden személynek joga van az ilyen beavatkozásokkal vagy sértésekkel szemben a törvény védelméhez.” Továbbá a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 17.cikke, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezmény 8. cikke is tartalmaz a magánszféra védelméhez kapcsolódó rendelkezéseket, mely szerint „mindenkinek joga van arra, hogy magán és

²⁷ Ptk. 2:45.§ (2)

²⁸ Csehi - Koltay - Navratyil (szerk.), 2014, 177.o.

²⁹ Csehi - Koltay - Navratyil (szerk.), 2014, 224.o.

családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartásuk. E jog gyakorlásába a hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.” E cikkben megfogalmazott magán- és családi élet tiszteletben tartásához fűződő jog értelmezési problémákat vetett fel. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) leszögezte, hogy nincs kimerítő definíció e körben, azonban kimondta, hogy e jog „magában foglalja a személy mind erkölcsi, mind fizikai integritását, amibe az a jog is beletartozik, hogy a saját életét élje, bárminemű külső megfigyelés vagy beavatkozás nélkül, továbbá személyiségét szabadon kifejtse.”³⁰ E körben fontos megemlítenünk egy erősen befolyásoló tényezőt, az internetet, melynek gyors elterjedése több okból is új kontextust jelent a magánélethez való jog körében, elsősorban azért, mert szükségessé teszi a „személyes kommunikáció módjának és a kommunikáció technikai lebonyolításával kapcsolatos jogi és morális felelősségi kérdések újragondolását.”³¹ Ha az internet és a magánélethez való jog jövőjét próbáljuk latolgatni, valószínűsíthetjük, hogy e két tényező „mind a személyes adatok és információk, mind a személyes kommunikáció védelme szempontjából egyre nagyobb szerepet fog kapni az elkövetkező években.”³²

V. A közszereplők személyiségvédelme

Ahhoz, hogy a közszereplők személyiségi jogait vizsgáljuk, elsősorban szükség van arra, hogy tisztázzuk a közszereplő polgári jogi fogalmát. Ehhez a Ptk. nyújt segítséget, mely a „közéleti szereplő” megnevezést használja, azonban a közéleti szereplő fogalmi elemeit nem adja meg, e feladatot a jogalkalmazási gyakorlatra bízta. Egyes jogszabályokban megtalálhatók olyan rendelkezések, amelyek megadják a közszereplő fogalmi körét, de ezek sem alkalmazhatók minden esetben. Tattay Levente megfogalmazásában a „közszereplők azok a természetes vagy jogi személyek, amelyek a média közvetítésével nyilvános közéleti szereplést vállalnak, vagy - nyilvános szereplés híján - a közélet alakulására jelentős befolyással bírnak.”³³ Ebből a megfogalmazásból arra következtethetünk, hogy a személyek szabad akaratukból válnak közszereplőkké, azonban ez

³⁰ Dr. Balogh Csilla Tünde: Magánéletünk védelmében, azaz jogunk van-e ahhoz, hogy békénhagyjanak? - II.rész, In: <http://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/maganeletunk-vedelmeben-azaz-jogunk-van-e-ahhoz-hogy-beken-hagyjanak-ii-resz>
Utolsó letöltés ideje: 2017. május 14.

³¹ Raymond Wacks: Privacy in Cyberspace: Personal Information, Free Speech and the Internet. In: Peter Birks (szerk.): Privacy and Loyalty. Oxford, Clarendon, 1997. 92-112. Idézi: Csehi - Koltay - Navratyil, 2014, 200.o.

³² Csehi - Koltay - Navratyil (szerk.), 2014, 201. o.

³³ Tattay, 2010, 19.o.

korántsem igaz minden esetre. Sokan egy közéleti szereplővel való kapcsolatuk, legyen az akár baráti, akár rokoni jellegű, válnak a média megfigyelésének tárgyává.

1. A gyengébb védelem okai

Ami a közszereplők személyiségvédelmét illeti, ez a terület nagyon kritikusnak mondható, a konfliktus a személyiségvédelem és a sajtószabadság között nagyobb, mint a hétköznapi emberek esetében. A Polgári Törvénykönyv a közéleti szereplők személyiségi jogainak védelmét külön paragrafusban biztosítja, kimondja, hogy „a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja.”³⁴ Már ebben a rendelkezésben is megfigyelhető a véleménynyilvánítás szabadságának egyik legfőbb lehetséges korlátja, az emberi méltóság, továbbá ez a bekezdés mondható a polgári jogi szükségességi - arányossági mércének, de nem elég pontos és egységes.³⁵ A személyiségi jogok védelmét a közszereplők kontextusában vizsgálva megállapítható, hogy bár a személyiség fogalma szempontjából privilegizáltak tekinthetők, a személyiségvédelmüket illetően nyoma sincs a privilégiumnak.³⁶ A sajtó nyomon követi és leközi minden lépésüket, kulcsfontosságú szerepet tölt be a közvélemény formálásában, hiszen olyan fórumot kínál a közügyek szabad vitathatóságához, amely segítségével ellenőrizhetővé válnak a közhatalmat gyakorlók mind a közvélemény, mind a politikusok számára. Ennek következtében van lehetőségük a polgároknak arra, hogy szabadon alkossanak véleményt a közszereplők teljesítményének minőségéről, illetve munkájának hatékonyságáról.³⁷ A közszereplők személyiségi jogainak szűkebb körű védelmét igazolják az Alkotmánybíróság által megfogalmazottak is, miszerint „a szabad véleménynyilvánításhoz való jog által védett, alkotmányosan nem büntethető véleménynyilvánítás köre a közhatalmat gyakorló személyekkel, valamint a közszereplő politikusokkal kapcsolatos véleménynyilvánítást tekintve tágabb, mint más személyeknél”. Az a kikötés, hogy a közszereplőnek kötelessége nagyobb türelmet tanúsítania a kritikai közlésekkel szemben azért logikus, mert ezen személyeknek a közszereplés vállalásából kifolyólag vállalniuk kell azt is, hogy mind a sajtó, mind a közvélemény figyelemmel fogja kísérni minden cselekedetüket.³⁸

³⁴ Ptk. 2:44.§

³⁵ Menyhárd Attila - Gárdos-Orosz Fruzsina (szerk.): Személy és személyiség, Budapest, 2016, Wolters Kluwer Kft., 180.o.

³⁶ Tattay, 2010, 19.o.

³⁷ 13/2014. (IV.18.) AB határozat

³⁸ 36/1994. (VI.24.) AB határozat

2. A közszereplők „speciális” jogvédelme

A közszereplők személyiségi jogainak védelme (ahogyan az előbbieken is láthattuk) több ponton eltér az átlagemberek személyiségvédelmétől. Egyrészt a képmás vonatkozásában is eltérések mutatkoznak. A régi Ptk. 80.§ szerint „a képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához - nyilvános közszereplés kivételével - az érintett személy hozzájárulása szükséges.” Ezt a szabályt lényegében megtartotta az új Ptk. is, átfogalmazva a szabályt akként, hogy nem a közszereplő kifejezést használja, hanem nyilvános közéleti szereplés esetén nem követeli meg az érintett hozzájárulását a felvétel elkészítéséhez, illetve felhasználásához. Továbbá megfigyelhető eltérés a titokvédelem kapcsán is. A közéleti szereplőnek igenis nyilatkoznia kell a társadalmi élet legfontosabb kérdéseivel kapcsolatban, hiszen például egy politikus véleménye közéleti kérdések kapcsán nem tartoznak a magántitkok körébe. Másrészt egy közszereplő magánéletében vannak olyan mozzanatok, történések, melyek közérdeklődésre tarthatnak számot, ezek általában egy átlagember tekintetében a magánélet határain belül maradnak. Említhető itt példaként a vagyongyarapodásról történő rendszeres számadás.³⁹

3. A jóhírnév védelme a közszereplők esetében

Az Alkotmánybíróság több határozatában is kifejtette azt, hogy egy demokratikus társadalomban elengedhetetlen, hogy biztosítsák a közszereplők szabad bírálatát, ez biztosítja a véleménynyilvánítás prioritását. Elsősorban fontos elhatárolnunk a véleménynyilvánítás szabadságának védelmét élvező közlések két fajtáját: az értékítéletet és a tényállítást, ehhez az Alkotmánybíróság 36/1994. AB határozata szolgál segítségként. A két közlés közötti lényeges különbség az, hogy míg az értékítéletet kifejező véleménynyilvánítás szinte semmilyen esetben sem büntethető, addig a tényállítás nem élvez ennyire széleskörű védelmet. Az értékítélet az egyén szubjektív, személyes véleménye, amelyre a véleménynyilvánítási szabadság mindig kiterjed, „függetlenül attól, hogy az értékes vagy értéktelen, igaz vagy hamis, érzelmen vagy észérveken alapul.” Csak külső korlátja lehet, például az emberi méltóság vagy a becsület védelme. Ezenfelül fokozott védelemben részesülnek az olyan értékítéletek, amely közügyekre vonatkoznak, még akkor is, ha túlzóak vagy felfokozottak. Ezzel szemben a tényállítások tekintetében nem feltétlen a véleménynyilvánítási szabadság. A védelem nem terjed ki a tudatosan hamis közlésekre, illetve az olyan valótlan tények közlésére sem, amelynél elvárható lett volna a becsületet sértőtől a

³⁹ Tattay, 2010, 82-83.o.

foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint a tények valóságtartalmának vizsgálata, de elmulasztotta a gondosságot.⁴⁰ A tényállítások esetén a tények valóságát bizonyítani kell a tényt közlő és ezzel személyiségi jogot sértő személynek, azonban az Alkotmánybíróság ugyanezen határozata szerint a a közszereplők esetén a való tények feltárását, még ha azok alkalmasok is a személyek társadalmi megbecsülésének csorbítására, közérdekűnek kell tekinteni, a közérdekű véleménynyilvánítások pedig a legszéleskörűbb védelmet élvezik.

4. A magánélethez és a képmáshoz való jog érvényesülése a közéleti szereplők esetén

Általánosságban elmondható, hogy a közszereplők magánélethez való joga alacsonyabb szintű védelmet élvez, mint a hétköznapi embereké, azonban őket is megilleti e jog, de ez a védelem a magánéletnek csak arra a területére korlátozódik, amelyet közérdek nem érint. Ami a közszereplők képmáshoz való jogát illeti, a magyar bírói gyakorlatban a közszereplők személyiségi jogai védelmének e jog kontextusában való megközelítésére már számtalanszor sor került.⁴¹ A joggyakorlat középpontjában főként a szemérem sértő, lejáratást célzó, a személy emberi méltóságát csorbító megnyilvánulások állnak.⁴² Ebből is kitűnik, hogy a magyar jog a jogvédelem középpontja az emberi méltóságot állítja, az egyén önrendelkezési joga helyett. Továbbá megfigyelhető, hogy a képmáshoz való jog kapcsán a magyar bírói gyakorlat az európai tendenciákhoz hasonlóan jogszerűnek akkor tekinti a közszereplőről készült fénykép nyilvánosságra hozatalát, ha ahhoz az érintett hozzájárult, kivéve abban az esetben, ha a fénykép az érintett közszerepléseivel vagy közéleti megnyilvánulásaival áll összefüggésben. Ennél a pontnál említendő a von Hannover v. Germany (no.1) ügy, amely mérföldkőnek tekinthető a közszereplők személyiségi jogainak védelme körében. Caroline von Hannover, a monacói herceg idősebb nővére, az EJEB-hez fordult, miután a német bíróságok csak részben adtak helyet kereseteinek, és egyes lapokat nem marasztaltak el olyan fényképek megjelentetése miatt, amelyeken ő látható a gyermekeivel bevásárlás közben vagy éppen egy barátjával egy étterem szeparált kerthelyiségében. A német bíróságok döntésüket azzal indokolták, hogy Caroline közszereplő mivolta miatt köteles elviselni azt, hogy a sajtó a személyes és családi életének otthonán kívüli eseményeiről is tájékoztatja a közvéleményt. Az EJEB, Caroline keresetének helyt adva, nem értett egyet a német bíróságok álláspontjával és marasztalta Németországot, az Emberi Jogok Európai Egyezményében foglalt magánélethez való jog megsértésére hivatkozva. Az EJEB döntése során abból indult ki, hogy a

⁴⁰ 36/1994. (VI.24.) AB határozat

⁴¹ Menyhárd - Gárdos-Orosz (szerk.), 2016,

⁴² Tattay, 2010, 155.o.

kérdéses fotókon a monacói hercegnő által végzett tevékenység pusztán magántermészetű volt, és semmilyen közéleti szerepvállalással nem állt kapcsolatban. Az EJEB döntés meghozatalánál alkalmazott tesztje funkcionális, nem személyhez kötött, tehát nem a személyt, hanem a nyilvánosság felé közvetített információját minősítette. Összegezve megállapítható, hogy közszereplőkről csak olyan fénykép, vagy más jellegű felvétel tehető közzé a hozzájárulásuk nélkül, amely közérdekű társadalmi vitákhoz járul hozzá. A közszereplő magánéletének egyes részleteit ábrázoló fénykép olyan közlése, melynek kizárólagos célja a közönség kíváncsiságának kielégítése, a közszereplő személyiségi jogának megsértését jelenti még akkor is, ha a sérelmet szenvedett személy közismert.⁴³

VI. Speciális jogorvoslatok

Végezetül a személyiségi jogok megsértése esetén igénybe vehető jogorvoslatokkal foglalkozom. Ezek közül megemlíthetjük a legfontosabbakat: a sajtó-helyreigazítási per, a válaszadás jogát és a sérelemdíj intézményének lényegét mutatom be.

1. A sajtó-helyreigazítás

Elsőként a sajtó-helyreigazítási per lényegéről és jelentőségéről szólnék. A sajtó-helyreigazítás intézménye kettős arculatúnak mondható: egyrészt különös anyagi jogszabály, amely egyes személyek objektív felelősségét állapítja meg valamely személyiségi jogot sértő magatartás tanúsítása esetén, másrészt eljárásjogi szabály, amely biztosítja a jogsértés elkövetésének gyors orvoslását. Az anyagi szabály volta a következőket jelenti elsősorban: a személyiségi jogok megsértését csak személyek meghatározott csoportja követheti el, például folyóirat, rádió, televízió. Továbbá a személyiségi jogok megsértése törvényben meghatározott cselekménnyel követhető el: valótlan tény közlésével vagy híresztelésével, vagy tények hamis színben való feltüntetésével. A sajtó-helyreigazítási perek kevésbé népszerűnek mondhatók a jogorvoslatok körében, mert a sérelemdíjjal ellentétben, e jogorvoslati megoldás eredménye csupán a helyreigazító közlemény. A sajtó által kiadott helyreigazító közleményből ki kell tűnnie annak, hogy a sérelmezett sajtóközlemény mely tényállítás volt valótlan, illetve hogy mely tényeket tüntette fel hamis színben, továbbá a valós tényeket is tartalmaznia kell.⁴⁴ A sajtó-helyreigazítási per felei a jogsértés elkövetője, valamint a helyreigazítás jogosultja. A jogsértés elkövetője, tehát a

⁴³ Csehi - Koltay - Navratyil (szerk.), 2014, 196.o.

⁴⁴ Dr. Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme. A sajtó-helyreigazítás, Budapest, 2001, HVG ORAC, 245.o.

helyreigazítás kötelezettje a sajtószerv. A helyreigazítás jogosultja a PK 13.sz.áf. értelmében a sajtó-helyreigazítást az kérheti, akinek a személyére a sajtóközlemény utal, vagy akinek személye felismerhető a kiadott sajtóközlemény tartalmából. Ami a jogi személyeket illeti, rájuk az általános szabályok vonatkoznak, vagyis a sajtó-helyreigazítás érdekében képviselőjük útján járnak el.⁴⁵ Ami a sajtó-helyreigazítás jogszabályi alapjait illeti, az eljárási szabályokat a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény tartalmazza, a sajtó-helyreigazító jogról pedig a sajtószabadságról és médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény tartalmaz rendelkezéseket.

2. A válaszadás joga

Egy másik speciális jogorvoslatként említhető a válaszadás joga is. Ennek kapcsán fontos kihangsúlyozni az internet szerepét. Az internet az a médium, amely az elmúlt évtizedben hatalmas teret nyert magának, s elmondható, hogy a cenzúra szinte kivitelezhetetlen. Amint megjelentik valami a portálokon, lehetetlen megakadályozni, hogy mások által hozzáférhető váljon. Hiába törlik ki az eredeti helyéről, ez egyáltalán nem biztosítja azt, hogy időközben más nem töltötte le és nem rakja fel egy másik weblapra. Ebben az internet uralta világban a vélemények piacán számos vélemény és ellenvélemény ütközik egymással, melyek egyenrangúnak tekintendők és közönség számára egyformán hozzáférhetők. A közlés személyiségi jogot sértő, bántó volta kapcsán alkalmazható egy demokratikus megoldás, mely lehetővé teszi a sértett félnek, hogy megvédje saját magát. A közlés alatt ebben az esetben a valótlán, sértő tényállításokat értem, hiszen korábban kifejtettem, hogy az egyéni, szubjektív vélemény széleskörű védelmet élvez. A személyiségi jogot sértő tényközlések ellenszere a válaszadás joga, melynek az internet kapcsán gyenge pontja, hogy az internet rugalmas természete miatt nehéz definiálni, mi tekinthető olyan médiumnak, amelyet helyreigazításra lehet kötelezni. További problémát okoz, hogy az interneten számos magántermészetű közléssel találkozunk és nehéz eldönteni azt, hogy a weboldalnak, amelyen a jogsértő közlés található, van e helyreigazító kötelezettsége.⁴⁶ Összességében elmondható erről a jogorvoslati formáról, hogy gyakorlata még nem alakult ki teljesen, elég homályos a rendeltetése céljának hatékonysága is.

⁴⁵ Dr. Petrik, 2001, 249-269.o.

⁴⁶ dr. Bayer Judit: Személyiségi-jogsértések kontra szólásszabadság a neten: eltávolítás vagy válaszadás? In: http://www.mediakutato.hu/cikk/2003_03_osz/06_szemelyisegijog_sertesek Utolsó letöltés dátuma: 2017. május 16.

3. A sérelemdíj

Utolsó jogorvoslati lehetőségekként szeretném említeni a sérelemdíj intézményét, mely talán a „legnépszerűbbnek” mondható. A Ptk. rögzíti, hogy a személyiségi jogokat csak személyesen lehet érvényesíteni⁴⁷, továbbá szabályozza a sérelemdíj követelesének lehetőségét, amikor kimondja, hogy sérelemdíjat az a személy követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért, akit személyiségi jogában megsértenek.⁴⁸ Ebből kiderül, hogy a nem vagyoni kártérítés feltételeként megkövetelt jogellenesség alapja a személyiségi jogok tiszteletben tartásának kötelezettsége. A nem vagyoni kárpótlás elsődleges funkciójának az elégtételadás mondható, melynek „alapja az, hogy a jogsérelem okozta hátrány vagyoni előnyre konvertálható, pénzben kifejezhető.”⁴⁹ A nem vagyoni kártérítés megállapításához több feltétel fennállására van szükség. Elsősorban fontos, hogy a magatartás és a kár között okozati összefüggés legyen, továbbá szükséges a felróhatóság, a kár immateriális volta, valamint az is, hogy a magatartásnak jogellenesnek bizonyuljon.

Összefoglalás

A személyiségi jogok védelme egyre fontosabb a mai társadalomban, amely köszönhető főként az alapjogok fokozottabb védelmének is, melyek közül az egyik legalapvetőbb érték: az emberi méltóság. A magyar bírói gyakorlatot tekintve jól láthatjuk, hogy nehezen megállapítható és számtalan problémát okoz a média közleményei és a személyiségi jogok kapcsolatának ütközésekor, hogy melyik oldalra billenjen a mérleg. Ennek eldöntésénél bár segítségül szolgálnak az Alkotmánybíróság határozatai, azonban fontos kiemelnünk, hogy a társadalom folyamatosan változik, idővel más és más értékek lesznek elfogadottak, ezért nem hivatkozhatunk az idők végezetéig a több évtizedes alkotmánybírósági döntésekre, átfogóbb szabályozásra lenne szükség a sajtószabadság és az emberi alapvető jogok, valamint a személyiségi jogok ellentéte kapcsán.

⁴⁷ Ptk. 2:54.§

⁴⁸ Ptk. 2:52.§

⁴⁹ dr. Petrik, 2001, 190.o.

Felhasznált irodalomjegyzék

Monográfiák:

- Tattay Levente: A közszereplők személyiségi jogai, 2010, Dialóg Campus Kiadó
- Petrik Ferenc: A személyiségi jogi védelme. A sajtóhelyreigazítás, Budapest, 2001, HVG-ORAC Kiadó
- Csehi Zoltán - Koltai András - Navratyil Zoltán (szerk.): A személyiség és a média a polgári és a büntetőjogban, Budapest, 2014, Wolters Kluwer Kft.
- Menyhárd Attila - Gárdos-Orosz Fruzsina (szerk.): Személy és személyiség, Budapest, 2016, Wolters Kluwer Kft.

Folyóiratok:

- Koltay András: Az emberi jogok, az emberi méltóság és az alkotmányos rend védelme a magyar médiaszabályozásban; In: In Medias Res 2012/1.sz.
- Szeghalmi Veronika: A képmás polgári jogi védelme és a hazai szabályozás alapvonalainak áttekintése európai példákon át. In: Médiakutató, 2014/1.
- Balogh Zsolt: Az emberi méltóság: jogi absztrakció vagy alanyi jog; In: Iustum Aequum Salutare VI. 2010/4. sz.
- Halmai Gábor: Becsületvédelem és sajtószabadság, In: Fundamentum, 2004/4. sz.

Internetes hivatkozások:

- Dr. Varga Attila: A személyek szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben;
In: <http://jog.sapientia.ro/data/tudomanyos/Periodikak/scientia-iuris/2011-1/1-varga.pdf>
Utolsó letöltés ideje: 2017. május 10.
- dr. Bodnár Zoltán: A méhmagzat és „joga”;
In: <http://beszelo.c3.hu/cikkek/a-mehmagzat-es-„joga”> Utolsó letöltés ideje: 2017. május 10.
- A személyiségi jogok változásai az új Ptk-ban,
In: <http://gyermekbarat.kormany.hu/a-szemelyisegi-jogok-valtozasai-az-uj-ptk-ban> Utolsó letöltés dátuma: 2017. május 10.
- MTI: ORTT: Az igazság ára sérti az emberi méltóságot;

In: http://hvg.hu/shake/20080430_ortt_az_igazsag_ara_tv2_uri_geller Utolsó letöltés ideje:

2017. május 11.

- Dr. Balogh Csilla Tünde: Magánéletünk védelmében, azaz jogunk van-e ahhoz, hogy békénhagyjanak? - II.rész,

In: <http://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/maganeletunk-vedelmeben-azaz-jogunk-van-e-ahhoz-hogy-beken-hagyjanak-ii-resz> Utolsó letöltés ideje: 2017. május 14.

- dr. Bayer Judit: Személyiségi-jogsértések kontra szólásszabadság a neten: eltávolítás vagy válaszdadás?

In: http://www.mediakutato.hu/cikk/2003_03_osz/06_szemelyisegijog_sertesek Utolsó letöltés dátuma: 2017. május 16.

Felhasznált jogszabályok:

- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 13/2014. (IV.18.) AB határozat
- 36/1994. (VI.24.) AB határozat
- 8/1990. (IV.23.) AB határozat